

Helse Vest RHF
Postboks 303 Forus
4066 Stavanger

OPPFØLGING AV REGIONAL PLAN FOR SIKKERHETSPSYKIATRI.

Helse Stavanger HF viser til regional plan for sikkerhetspsykiatri som ble vedtatt av styret i Helse Vest RHF 21. mars 2021, og brev til helseforetakene av 11. mai 2021. Prosessen som har vært gjennomført har vært omfattende og god. Utfordringene i fagfeltet sett fra et lokalt, regionalt og nasjonalt perspektiv er tydelig beskrevet.

Det var situasjonen i Helse Stavanger påsken 2019 som var utløsende årsak til at det ble iverksatt et regionalt utredningsarbeid innenfor sikkerhetspsykiatri. Vår lokale sikkerhetspost med totalt 10 senger (hvorav 3 på skjermet enhet) var full med 10 inneliggende pasienter, og det var ytterligere én pasient i behov av sikkerhetsplass som måtte ivaretas i en vanlig døgnpost. Dette var fordi verken vår regionale sikkerhetspost, eller øvrige regionale eller lokale sikkerhetsposter i Norge, hadde kapasitet til å bistå oss. Denne situasjonen mener vi oppstod som resultat av langvarige og økende ubalanse mellom behov for ivaretagelse av pasienter i sikkerhetspsykiatrien, og tilgjengelige plasser.

Helse Stavanger støtter målet om at lokal sikkerhetsavdeling skal være organisert med ordinære plasser og rehabiliteringsplasser, tilpasset antall innbyggere i foretaksområdet innen 31. desember 2025. I følge regional plan for sikkerhetspsykiatri har Helse Stavanger et behov for totalt 18 sikkerhetspsykiatriske senger, inklusive rehabiliteringsplasser/senger.

Helse Stavanger HF planlegger for å nå målene i planen gjennom følgende tre tiltak:

1. Bygge opp et ambulant sikkerhetsteam
2. Styrke bemanningen i dagens lokale sikkerhetspost
3. Etablere 6 nye sikkerhetssenger med tilhørende skjermingsplasser i eksisterende sengepost. Dette krever:
 - a. Bygningsmessige tilpasninger
 - b. Styrke bemanningen til samme nivå som lokal sikkerhetspost

Status per i dag

Helse Stavanger har i dag en lokal sikkerhetspost med 10 døgnplasser, hvorav tre på skjermet enhet. Det følger av regional regnemåte at skjermingsplassene ikke telles med i det totale sengetallet. I tillegg har sikkerhetsavdelingen en rehabiliteringsenhet med fem leiligheter med en tilknyttet personalbase, som brukes i overgangen fra sikkerhetspost til bolig i kommunen. Enheten er beliggende på Gausel. Personalbasen er døgnbemannet, men har en lav bemanningsfaktor, og forutsetter derfor at pasientene som er aktuelle for dette tilbudet må fungere relativt stabilt. I følge regional plan, er det derfor behov for at Helse Stavanger øker antall lokale sikkerhetssenger med minimum 6 senger de neste årene. Dagens

bemanningsfaktor i lokal sikkerhetspost er svært lav (3,1). Det foreslås derfor å styrke denne for å sikre pasienter god og nødvendig helsehjelp, og medarbeidere et tryggere arbeidsmiljø.

Regional plan påpeker sammenhengen mellom allmenne behandlingstilbud og behovet for sikkerhetsplasser. Foretaket har hatt en stor økning i antall personer dømt til behandling etter kap 5, og pr des-21 følger foretaket opp 28 pasienter i denne kategorien. Antallet dømt til behandling pr. 100 000 innbyggere har lenge vært blant det høyeste i landet og antallet er høyere enn det samlede antallet i regionen forøvrig. Det er en målsetning at også disse pasientene skal behandles på lavest effektive tjenestenivå, og flere av disse følges i Helse Stavanger opp av behandlere i andre avdelinger enn sikkerhetsavdelingen. For Helse Stavanger er det nødvendig at dette blir sett i sammenheng med plan for en gradvis styrking av sikkerhetspsykiatrien. Dette er nærmere beskrevet nedenfor.

Nye SUS

Helse Stavanger HF bygger nytt sykehus på Ullandhaug (Nye SUS). All somatisk døgndrift, poliklinikk som understøtter døgndrift og medisinsk service (radiologi, laboratorier og patologi) flytter inn i nytt sykehus i løpet av 2024. Resterende poliklinikk, dagkirurgen og psykisk helsevern (døgn, dag og poliklinikker) blir værende på Våland i påvente av videre byggetrinn. Konseptrapporten for byggetrinn 2 konkluderer med at Helse Stavanger sin økonomiske bærekraft tilsier at byggetrinn 2 må løses i flere steg. Det er anbefalt å bygge et poliklinikk- og forskningsbygg som første steg. Anbefaling av rekkefølge for videre utbygging blir først konkludert i Helse Stavanger sitt styremøte i mai. I planene for byggetrinn 2 av nytt sykehus på Ullandhaug er sikkerhetsavdelingen planlagt med 26 døgnplasser, hvorav 6 plasser er på skjermet enhet.

Rekkefølgen i stegene for videre utbygging er av betydning for hvordan Helse Stavanger skal planlegge å øke lokale sikkerhetsplasser. Gitt en svært lang tidshorison (30-40 år) før utbygging av lokaler for psykisk helsevern på Ullandhaug, vil det av hensyn til både pasienter og medarbeidere være bedre å bygge nytt i tilknytning til allerede eksisterende bygningsmasse fremfor å bygge ut i eksisterende lokaler som ikke er planlagt for denne pasientgruppen. En kortere tidshorison taler derimot for tilpasninger i eksisterende bygningsmasse og drift.

Plan for styrking av tiltak i Helse Stavanger

Ambulant sikkerhetsteam

Helse Stavanger besluttet høsten 2021 å etablere et ambulant sikkerhetsteam, og startet arbeidet med å gjennomføre dette. Et ambulant sikkerhetsteam vil bidra til at vi vil kunne gi et utvidet og mer helhetlig tilbud til domfelte og sikkerhetspasienter (pasienter underlagt psykisk helsevern som er vurdert å kunne utgjøre en fare for andre) direkte eller gjennom veiledning til øvrige behandlere med faglig ansvar ved andre enheter i klinikken. Teamet vil også kunne bidra med støtte-, undervisning og veiledning til ansatte i kommunehelsetjenesten som har en rolle ovenfor pasienter som er bosatt i egen bolig eller kommunale botilbud. Dette vil bidra til bedre samhandling om en gruppe pasienter som kommunene i dag har et ansvar for, men der de trenger veiledning, kompetanse og støtte for å kunne ivareta dette. Denne

typen samhandling forventer vi vil bidra til tryggere og raskere utskriving fra sikkerhet til lavere omsorgsnivå.

Teamet vil utgjøre en liten, men viktig styrking, av det polikliniske/ambulante tilbudet i Helse Stavanger, spesifikt rettet mot denne pasientgruppen. Det høye antallet pasienter dømt til behandling i Helse Stavanger sitt opptaksområde, tilsier at teamet på sikt bør styrkes med flere stillinger. Det vil gjøre at de kan avlaste øvrige behandlere i sengeposter og poliklinikker i psykisk helsevern som dette ansvaret blir fordelt på nå, fordi sikkerhetsavdelingen ikke har den nødvendige kapasiteten til å følge opp disse pasientene.

Styrking av døgntilbudet

Deler av bygningsmassen som psykisk helsevern voksne og sikkerhetspsykiatrisk avdeling holder til på Våland i dag, tilsier at det å bygge nytt vil vært det beste for pasienter og medarbeidere. Strengt krav til at arealene er tilpasset en pasientgruppe med sikkerhetsproblematikk, gjør det svært kostbart å bygge nytt. En utvidelse av dagens lokale sikkerhetspost gjennom å bygge et selvstendig frittliggende bygg for 6-10 døgnplasser, eller å bygge i tilknytning til dagens arealer, gjør det vanskelig å etablere en så god samdrift som ønskelig. Under forutsetning av en videre god fremdrift i Helse Stavanger sin utbygging av sykehuset på Ullandhaug, vurderes det som en bedre løsning å prioritere mest mulig midler til styrking av bemanning og kompetanse ved å etablere nye sikkerhetsplasser gjennom ombygging og styrking av og ved eksisterende sengepost på Våland.

Det foreslås derfor å styrke bemanningen i dagens lokale sikkerhetspost.

Videre planlegges det å øke antall lokale sikkerhetsplasser med seks plasser ved å styrke bemanningen og kompetansen i eksisterende post. Dette innebærer at noen akuttplasser i dagens drift gjøres om til sikkerhetspsykiatriske senger. Det er viktig å understreke i denne sammenhengen at Helse Stavanger HF har blant landets høyeste døgnkapasitet innen psykisk helsevern.

Omdisponering av noen av dagens akuttplasser i eksisterende post vil kreve ombygninger for å sikre at arealene er tilfredsstillende for å ivareta sikkerheten til pasienter og medarbeidere.

Kompetansebygging og forskning

I oppbygging av nye døgnplasser vil opplæring og kompetanseheving være en prioritert aktivitet. Opplæring og utvikling av kompetanse innenfor sikkerhetspsykiatri er vesentlig – ikke bare for å sikre et forsvarlig behandlingstilbud til pasientene, men også for å sikre medarbeidere et godt og trygt arbeidsmiljø. Lokalt er det etablert en struktur for systematisk opplæring i utredning basert på strukturerte diagnostiske instrumenter, voldsrisikovurderinger, MAP og psykisk helsevernloven. I tillegg har flere medarbeidere videreutdanning i voldsrisikovurdering- og håndtering (ViVo) i regi av det nasjonale kompetansesenternettverket SIFER, og dette er en kompetanse det er naturlig å sikre at flere medarbeidere erverver seg. Det er også et godt regionalt samarbeid omkring kompetanseheving innenfor ulike andre områder av sikkerhet som det er naturlig å trekke veksler på videre.

Helse Stavanger har et robust klinisk forskningsmiljø innenfor psykoselidelser. Det vil være naturlig å styrke forskningsaktivitet innenfor sikkerhet i et samarbeid med dette forskningsmiljøet. Det er også et samarbeid med forskningsmiljøet i det nasjonale kompetansenettverket SIFER som vi ønsker videreført og utviklet. Avdelingsoverlegen i

avdeling sikkerhet er i avslutning av sin PhD, og vil fremover kunne ta en veilederrolle ovenfor LIS med interesse for forskning.

Økonomi

Driftskostnader og spesialtilpasset areal i sikkerhetspsykiatrien er noe av det dyreste i spesialisthelsetjenesten. For å realisere planen er det behov både for øremerkede midler og lokal prioritering. Den lokale sikkerhetskapasiteten i Helse Stavanger har vært underdimensjonert over en årrekke, og ansvaret for et betydelig antall pasienter dømt til behandling har ytterligere forsterket utfordringen. Vi mener det derfor vil være klokt å se hen til behovet for å forsterke det lokale sikkerhetspsykiatriske tilbudet i Helse Stavanger HF ved fordeling av de regionale midlene.

Kostnader fordeler seg som følger:

1. Etablering av et ambulant sikkerhetsteam krever 4,5 nye årsverk, kostnadsberegnet til kr 4,5 mill. Dette er allerede besluttet og dekkes inn gjennom de regionalt fordelte midlene i 2021. Teamet bør på sikt forsterkes med ytterligere 4-5 nye årsverk, kostnadsberegnet til 4,5 mill.
2. Styrking av dagens bemanningsfaktor fra dagens 3,1 til 3,6, tilsvarende 5 årsverk, kostnadsberegnet til: kr 4.3 mill.
3. Opprettelse av totalt 6 nye sikkerhetsplasser med tilhørende skjermingsplasser i eksisterende akutt post i en gradvis oppbygging fordeler seg som følger:
 - a. Ombygging av inngangsparti/sluse/besøksrom, kostnadsberegnet til kr 5,0 mill.
 - b. Ombygning/tilpasning av skjermingsavsnitt: kostnadsestimert til mellom kr 5,0-7,0 mill.
 - c. Styrking av dagens bemanning tilsvarende bemanningsfaktor på lokal sikkerhetspost, kostnadsberegnet til kr 17,7 mill.
 - d. Nødvendig kompetanseheving, kostnadsberegnet til kr 0,5 mill.

I dette estimatet ligger forventninger om styrkingsmidler for 2022 og 2023 på minst samme nivå som for 2021. I tillegg vil det være aktuelt å bruke av foretakets midler for å realisere målsetningen. Skissert løsning innebærer at Helse Stavanger prioriterer å bruke styrkingsmidlene i hovedsak til å bygge opp en kapasitet og kompetanse til å ivareta pasienter med sikkerhetsproblematikk fremfor å investere dette i nye bygg på Våland. Forutsetningen for denne prioriteringen er at vi klarer å opprettholde en rimelig fremdrift i videre utbygging av sykehuset på Ullandhaug. Hvis utredning av videre byggetrinn tilsier at tidshorizonten for at døgntilbudet for psykisk helsevern kan flyttes til Ullandhaug blir svært lang, kan det være nødvendig å revurdere skissert plan.

Stavanger 19.01.2022

Med vennlig hilsen

Helle Schøyen

Adm. direktør